

PRÓBA CHOWU DZIKA W WARUNKACH FERM HODOWLANYCH

Jerzy Stawoń, Ignacy Kosior, Janusz Kulikowski, Piotr Poszwald

Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Produkcji Leśnej „Las”
Zakład Hodowli i Upraw w Skolimowie

WSTĘP

Prezentowana praca jest zbiorem wyników badań i obeswacji chowu dzika na fermie w Skolimowie w latach 1975 i 1976. Utrzymujący się bowiem na rynkach zachodnich popyt na tusze z dziczyzny i żywe dziki do celów łowieckich oraz stosunkowo wysokie ceny płacone za te zwierzęta, wywołały zainteresowanie fermowym chowem dzików.

Od roku 1973 w Ośrodku Doświadczalnym Zwierząt Futerkowych i Łownych w Skolimowie (obecnie Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Produkcji Leśnej „Las”) prowadzone były obserwacje, dotyczące chowu dzika w warunkach ferm hodowlanych. Celem obserwacji było określenie podstawowych wskaźników produkcyjnych i hodowlanych doświadczalnego stada dzików. Kierując się doświadczeniami zdobytymi w latach poprzednich, udoskonalono warunki środowiskowe poprzez zapewnienie higieny żywienia i właściwego odchowu prosiąt oraz prawidłową opiekę zooweterynaryjną zwierząt.

MATERIAŁ I METODA

Stado dzików na fermie w Skolimowie w roku 1976 składało się z czterech loch, jednego odyńca i dwóch rocznych loszek. Zwierzęta trzymane były cały czas na wolnym powietrzu w zagrodach o powierzchni 100 m² na lochę. Zagrody wyposażone były w półotwarte indywidualne domki drewniane. Przeprowadzono obserwacje rozplodu tego stada oraz odchowu warchlaków. Powtórzono również badania zmierzające do ustalenia zużycia paszy i tempa wzrostu warchlaków urodzonych w 1976 roku na fermie w Skolimowie oraz dwóch loszek rocznych. Warchlaki odsadzono od loch w wieku trzech miesięcy i przeniesiono je do innych zagród, w których możliwe było utrzymywanie higieny

żywienia, kontrolowanie zużycia paszy oraz pomoc weterynaryjna.

Od chwili dosadzenia do wieku 3,5 miesiąca warchlaki w liczbie 5 sztuk żywiono do woli, natomiast starsze — systemem dawkowania. Warchlaki od 3,5 miesiący ważono co 30 dni do momentu, w którym stało się to niebezpieczne dla obsługi, tj. do 7 miesięcy. Pasza podawana warchlakom składała się z mieszanki P w 80⁰%, ze śruty zbożowej — 20⁰% oraz dodatków mineralnych. Paszę podawano w postaci suchej raz dziennie.

OMÓWIENIE WYNIKÓW

Obserwacje terminów i skuteczności kryć odyńca przeprowadzono na lochach dziczych domowych i mieszańcach. Jesienią 1975 roku huczka rozpoczęła się pod koniec listopada (wtedy to zaobserwowano pierwsze krycia) i trwała z różnym nasileniem do końca grudnia. Wiosenne daty wyproszeń 1976 roku, podobnie jak 1975, zbiegły się w jednym terminie, tj. od 27 marca do 3 kwietnia. Zbieżność terminu wyproszeń wszystkich loch jest zastanawiająca. W roku 1975 urodziło się w miocie średnio 3,8 prosiąt przy 17,8⁰% martwo urodzonych, a w roku 1976 liczba prosiąt w miocie wyniosła średnio 6 sztuk, bez martwych. Tylko w jednym przypadku locha przygniotła 4 prosięta w pierwszym dniu po urodzeniu. Wykaz loch, termin wyproszeń oraz liczbę prosiąt w miocie zestawiono w tabeli 1. Uzyskane w tym zakresie wyniki pokrywają się z wynikami prezentowanymi w literaturze [1, 3].

Podobnie jak w roku 1975 ten sam odyniec, który krył lochy rasy złotnickiej pstrej, był użyty do krycia loch mieszańców F₁. Skuteczne pokrycia zaobserwowane w dwu kolejnych latach świadczą o nieprzer-

Tabela 1

Wykaz loch, terminy wyproszeń oraz liczba prosiąt w miocie w latach 1975 i 1976

Locha	Data wyproszenia		Liczba prosiąt w miocie		Uwagi
	1975	1976	1975	1976	
1	3,04	27,03	4	7	4 szt. zaduszone
2	2,04	28,03	7	7	
3	2,04	3,04	8	6	
4	23,03	3,04	5	4	
5	2,04	—	2	—	ubój 2.08.75
6	—	—	—	—	„
7	2,04	—	3	—	„
8	5,04	—	4	—	„
Średnio prosiąt w miocie			3,8	6,0	

wanych czynnościach płciowych dzikiego odyńca, który może być w praktyce wykorzystywany do posezonowej (poza okresami huczki u dzików) produkcji mieszańców dzika ze świnia domową.

Prosięta dzikie do chwili osiągnięcia wieku 8 tygodni odchowywały się dobrze. Po 8 tygodniach życia niezależnie czy zostały z lochą, czy zostały odsadzone objawiały stany chorobowe i zwiększone upadki. Badania sekcyjne i bakteriologiczne wykonane w Wojewódzkim Zakładzie Higieny Weterynaryjnej wykazały w większości przypadków zapalenie płuc, dyfteroidalne owrzodzenie błony śluzowej jelita ślepego, zapalenie jelit grubych i ostre zapalenie jelit cienkich. Z treści jelit cienkich w stanie zapalnym wyhodowano pałeczkę okrężnicy i hemolityczną pałeczkę okrężnicy oraz stwierdzono obecność pałeczek *Salomonella cholerae suis*. Próby immunofluoroscencyjne dały wynik ujemny. Badania kału chorych warchlaków na robaczycę przewodu pokarmowego dało wynik ujemny, tj. nie stwierdzono jaj robaków pasożytniczych.

Przebieg wzrostu dzików, nawet dobrze żywionych, jest stosunkowo bardzo powolny. Przyrosty dzienne warchlaków dzikich od urodzenia do 7 miesiąca życia były następujące: z 1975 r. — 0,144 kg, z 1976 r. — 0,103 kg, natomiast przyrosty dzienne loszek dzikich w wieku od 7 do 18 miesięcy wynosiły średnio 0,153 kg.

Powolny wzrost dzików pociąga za sobą duże zużycie paszy na przyrost 1 kg ciężaru ciała. Zużycie mieszanki zbożowej na 1 kg przyrostu badano u warchlaków dzikich w wieku od 3,5 do 7 miesiąca życia. Zużycie to przedstawiało się następująco:

- warchlaki z 1975 r. — 9,57 kg,
- warchlaki z 1976 r. — 9,54 kg,
- loszki — 9,46 kg.

Zużycie paszy na 1 kg przyrostu ciężaru ciała było więc bardzo duże, niezależnie od wieku. Ilość jednostek owsianych i białka strawnego pobranych w paszy przez 1 szt. na 1 kg przyrostu podano w tabeli 2. Koszt mieszanki zbożowej zużytej na 1 kg przyrostu wynosił u warchlaków dzikich 48,23 zł (cena 1 kg mieszanki P wynosiła 5,20 zł, a śruły pszennej 4,40 zł).

Tabela 2

Zużycie paszy na 1 kg przyrostu ciężaru ciała

Wyszczególnienie	Warchlaki		Loszki 1976
	1975	1976	
Jednostki owsiane	9,89	10,00	9,99
Białko strawne (g)	2196	1506	1487

WNIOSKI

Jakkolwiek w warunkach chowu fermowego na stosunkowo ograniczonej, ogrodzonej powierzchni możliwe jest uzyskanie od dzikich loch regularnych corocznych miotów, jednak odchów urodzonych prosiąt nastręcza nadal dużo trudności. Jedną z przyczyn niepowodzeń w wychowie prosiąt dziczych w warunkach utrzymania na ograniczonej powierzchni uznać należy praktyczną niemożliwość ingerencji hodowcy w okresie po urodzeniu i w pierwszych tygodniach ich życia do czasu odsadzenia. Istnieje znaczne obciążenie 1 kg przyrostu wagi żywej młodych dzików kosztami chowu stada rozplodowego, płodność bowiem dzikich loch, dających tylko jeden miot w roku, jest niewielka — średnio 4-6 sztuk. Pociągającym okazał się fakt nieprzerwanych czynności płciowych odyńca dzikiego, który praktycznie zdolny jest do krycia przez cały rok.

Przebieg wzrostu młodych dzików, nawet bardzo dobrze żywionych, jest stosunkowo bardzo powolny. Pociąga to za sobą duże zużycie paszy (przeliczaney na mierniki wartości pokarmowej) na 1 kg ciężaru ciała, co przy istniejących układach cen i kosztów powoduje, że opłacalności produkcji staje się niemożliwa do wykazania.

LITERATURA

1. Haber A.: Dzik. Monografia przyrodniczo-łowiecka. Warszawa 1969.
2. Kulikowski J., Sławoń J., Poszwald P.: Kalkulacja produkcji dzików w warunkach fermowych „Materiały Informacyjne”. ZDZPL „Las” w Skolimowie, 1, 1977.
3. Meyhardt H.: Vier Jahre unter Wildschweine, Leipzig — Radebeul 1978.
4. Poszwald P.: Obserwacje nad rozplodem dzików w warunkach fermowych. Sprawozdanie za rok 1975 ZDZPL „Las” w Skolimowie (maszynopis).
5. Poszwald P.: Badania nad warunkami środowiskowymi i opłacalnością chowu dzików w warunkach fermowych: sprawozdanie za rok 1976 ZDZPL „Las” w Skolimowie (maszynopis).

Е. Славонь, И. Косиор, Я. Куликовски, П. Пошвальд

ПОПЫТКА РАЗВЕДЕНИЯ ДИКОГО КАБАНА В ФЕРМОВЫХ УСЛОВИЯХ

Резюме

Удерживающийся на западных рынках спрос на битых и живых кабанов для охотничьих целей и сравнительно высокие цены за этих животных вызвали рост заинтересованности этого рода разведением в полуинтенсивных и даже фермовых условиях.

Попытка разведения кабана в условиях ферм была предпринята и продолжается с 1973 года. В статье рассматривается комплект результатов исследований и наблюдений, проведенных на ферме Сколимув в период 1975—1976 гг. Их основной целью было определение основных производственных и селекционных показателей для составленного в вышеуказанный период стада диких кабанов.

В 1976 г. опытная группа состояла из 4 свиноматок, 1 единца и 2 годовалых свинок. Животных содержали под открытым небом в оградах с площадью около 100 м² на свиноматку, с полуоткрытыми отдельными деревянными домиками.

В ходе работы проводились наблюдения по расплоду стада и росту молодых кабанов, рожденных в 1976 г., а также 2-летних свинок. Полученные результаты показывают, что разведение диких кабанов встречается с серьезными трудностями, связанными с неудовлетворительной плодовитостью свиноматок (в среднем 3—6 поросят раз в год), откормом просят в первый период жизни (малая устойчивость), а также с обслуживанием животных и уходом за ними в более поздний период.

Медленный рост животных приводит к значительному потреблению корма на привес 1 кг тела. Потребление корма на 1 кг привеса, установленное в возрасте 3,5—7 месяцев, удерживалось на уровне около 9,5 кг зерновой смеси, что отвечало ок. 10 овсяных единиц и ок. 1500 г переваримого белка на 1 кг привеса.

J. Sławoń, I. Kosior, J. Kulikowski, P. Poszwald

AN ATTEMPT OF BREEDING WILD BOARS UNDER FARM CONDITIONS

Summary

The demand for slaughtered and living wild boars for hunting purposes, maintaining in western markets, as well as relatively high prices for these animals, led to an increased interest in this production under conditions of semi-intensive and even farm farm breeding.

An attempt of breeding wild boars under conditions of farms was undertaken in 1973. In the work full results of investigations and observations concerning the wild boar breeding at the farm Skolimów carried out in 1975-1976 are presented. The basic aim of the work was to determine main production and breeding indices of the wild boar herd set up in the above years.

In 1976 the experiment group consisted of 4 sows, 1 old boar and 2 one-year sows. The animals were held on open ground in enclosures of 100 m² per sow, outfitted in half-open separate wooden huts.

During the work observations on reproduction of the herd and rearing young boars were carried out. Also investigations aiming at determination of feed consumption and growth rate of young boars born in 1976 and 2-year sows were repeated. The results obtained have proved that breeding of wild boars meets with considerable difficulties connected with the fertility of sows (on the average, 3-6 piglets once a year), rearing piglets in the first year of life (low resistance) as well as with attendance and tending of wild boars in later periods.

A slow growth of wild boars lead to considerable feed consumption per 1 kg of the body weight gain. The feed consumption per 1 kg of the body weight gain, investigated at the age of 3.5-7 months maintained at the level of about 9.5 kg of grain mixture, what corresponded with about 10 oat units and about 1500 g of digestible protein per 1 kg of the body weight.